

3. Калі лічбы найвышэйшага разраду лікаў аднолькавыя, то большы лік, у якога большая лічба ... .. , і г. д.

86. Параўнайце лікі:

- а) 379 і 374;   г) 12 639 і 12 641;
б) 4981 і 987;   д) 7 654 000 і 7 653 998;
в) 9868 і 9886;   е) 43 567 801 і 43 567 810.

87. Запішыце лікі ў парадку:

- а) узростання:
213, 54, 108, 4076, 580, 790, 9020, 3971, 8129;
б) змяншэння:
4160, 518, 295, 4159, 6748, 10 001, 6847, 83, 4444.

88. Параўнайце лікі, выкарыстоўваючы правіла параўнання лікаў:

- а) 407 і 49;   в) 829 608 і 829 802;
б) *** і ****;   г) 930** і *2*9*.

89. Матацыкліст пераадолеў шлях ад аднаго горада да другога за 3 г, рухаючыся са скорасцю 54 км/г. Колькі часу спатрэбіцца матацыклісту на зваротны шлях, але ўжо па іншай дарозе, калі яна даўжэйшая за папярэднюю на 22 км, а яго скорасць будзе меншая за ранейшую на 8 км/г?

Вызначце, якіх лічбаў менш за ўсё выкарыстоўваецца ў радзе натуральных лікаў ад 1 да 99.

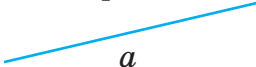

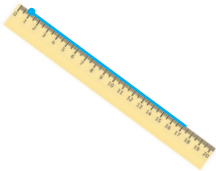

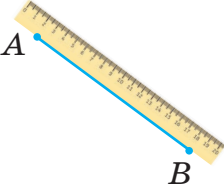

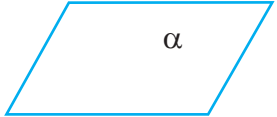
§ 4. Пункт, прама, прамень, адрэзак, плоскасць

Геаметрычныя фігуры вивучаюць у курсе геаметрыі. Вядомыя вам геаметрычныя фігуры — пункт, прама, прамень, адрэзак, плоскасць. Успомнім, як можна ўявіць гэтыя фігуры ў навакольным свеце, як можна іх адлюстраваць і як яны абазначаюцца.

Табліца 2

Уяўленне	Выява	Абзначэнне
Пункт		
<p style="text-align: center;">След аб'екта, які свеціцца</p> <p style="text-align: center;">След ад кулі на мішэні</p> 	<p style="text-align: center;">След ад дотыку алоўка ў сшытку, крэйды на дошцы</p> 	<p style="text-align: center;">Вялікімі літарамі лацінскага алфавіта</p> <p style="text-align: center;">$A \cdot \quad \cdot B$</p> <p style="text-align: center;">$\dot{C}$</p>
Прамая		
<p style="text-align: center;">Туга нацяг- нутая нітка, струна</p> 	<p style="text-align: center;">Праз два розныя пункты мож- на правесці толькі адну прамую</p> 	<p style="text-align: center;">Дзвюма вялі- кімі літарамі лацінскага алфавіта</p> <p style="text-align: center;">$A \quad B$</p> <p style="text-align: center;">Чытаецца: «прамая AB»</p>

Уяўленне	Выява	Абзначэнне
<p>«Бясконца» траса</p> 	<p>З дапамогай лінейкі</p> 	<p>Адной малой літарай лацінскага алфавіта</p> <p>a</p> <p>Чытаецца: «прамая a»</p>
Прамень		
<p>Прамень святла</p> 	<p>З дапамогай лінейкі</p> 	<p>Дзвюма літарамі: першая — гэта пачатак праменя</p> <p>O K</p> <p>Чытаецца: «прамень OK»</p>
Адрэзак		
<p>Частка прамой</p> 	<p>З дапамогай лінейкі</p>	<p>Дзвюма вялікімі літарамі лацінскага алфавіта</p>

Уяўленне	Выява	Абзначэнне
<p>Частка прамой</p> 		<p>Чытаецца: «адрэзак AB»</p> <p>Пункты A і B — канцы адрэзка</p>
Плоскасць		
<p>Паверхня стала</p> 	<p>Пабудова выяў фігур выконваецца на плоскасці сшытка, дошкі і інш.</p>	

Геаметрычныя фігуры звязаныя паміж сабой адносінамі: «належаць» — «не належаць», «перасякаюцца» — «не перасякаюцца».

На рысунку 1 пункт M не належыць прамой AB і не належыць адрэзку AB .

Рысунк 1

На рысунку 2 пункт K не належыць адрэзку DL , але належыць прамой DL (прамой a). Прамая, як і плоскасць, — бясконцая фігура.

Прамень можна працягваць бясконца ў адным напрамку ад яго пачатку. На рысунку 3 пункт O —

Рисунок 2

Рисунок 3

початок променя OM , пункт P належить променю, а пункти C і E йому не належать.

На рисунку 4 прамія a і b пересікаються, відрізок CD пересікає пряму t , відрізок PK не пересікає пряму t .

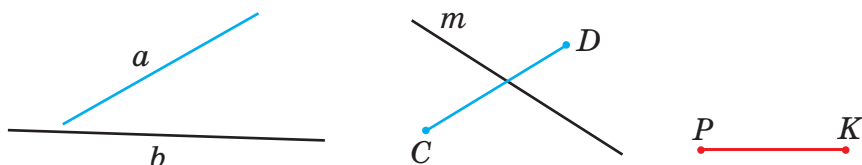

Рисунок 4

90. Назавіть пункти на рисунку 5, які:

- а) належать прямій AB ;
- б) не належать прямій AB .

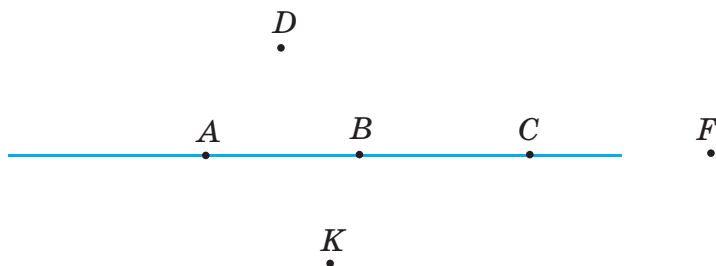
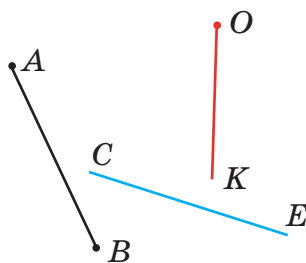

Рисунок 5

91. Адзначте ў сшытку пункти M , K і P , які не лягаць на адной прамой. Праз кожны два пункти правядзіце прамія і запішыце іх абазначэнні.

92. На рысунку 6 вызначце, якія геаметрычныя фігуры перасякаюцца.

93. Адзначце на старонцы сшытка два пункты. Правядзіце прамую, якая праходзіць праз гэтыя пункты. Колькі розных прамых можна правесці праз два пункты?

Рысунк 6

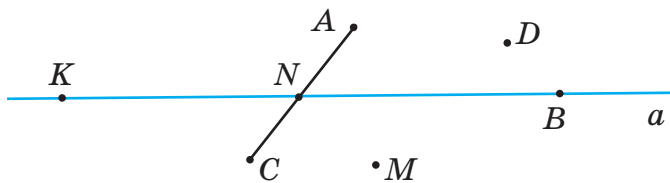
94. На прамой адзначце пункты A , B і C . Прымаючы пункты A , B і C за пачатак праменяў, запішыце ўсе прамені, якія ўтварыліся пры гэтым.

95. Правядзіце на старонцы сшытка прамую і адзначце на ёй тры пункты P , T і K . Колькі адрэзкаў з канцамі ў гэтых пунктах вы атрымаеце? Запішыце абазначэнні гэтых адрэзкаў.

96. Назавіце пункты на рысунку 7, якія:

- а) належаць прамой a ;
- б) не належаць прамой a ;
- в) належаць адрэзку KB ;
- г) не належаць адрэзку AC ;
- д) належаць праменню BN ;
- е) не належаць праменню BN .

97. Адзначце ў сшытку пункт O і правядзіце праз яго чатыры прамыя. Колькі ўтварылася праменяў? Абазначце іх і запішыце.

Рысунк 7

98. Начарціце адрэзак MN . Адзначце пункт K , які не належыць прамой MN . Правядзіце праз пункт K :

- а) прамую, якая перасякае адрэзак MN ;
- б) прамую, якая не перасякае адрэзак MN .

99. На прамой адзначце 5 пунктаў. Колькі адрэзкаў атрымалася?

100. Знайдзіце:

- а) рознасць колькасці кніг на першай і другой паліцах, калі на першай паліцы на 10 кніг больш, чым на другой;
- б) рознасць колькасці грыбоў у першым і другім кошыках, калі ў першым кошыку на 12 грыбоў больш, чым у другім.

101. Выразіце масу ў кілаграмах:

- а) 4 ц, 12 т, 50 000 г, 7 т 600 кг, 4 т 8 ц;
- б) 30 ц, 9 т, 7000 г, 120 т 80 кг, 40 т 1 ц.

102. Два цягнікі выйшлі адначасова насустрач адзін аднаму з двух гарадоў, адлегласць паміж якімі па чыгунцы 738 км, і сустрэліся праз 6 г. Чаму роўная скорасць другога цягніка, калі скорасць першага роўная 67 км/г?

Правер сябе!

1. Праз два розныя пункты можна правесці:

- а) толькі адну прамую;
- б) толькі адзін прамень;
- в) толькі адзін адрэзак.

Выберыце правільны адказ.

2. На рисунку 8 назавіце:

- а) прамыя;
- б) прамені;
- в) адрэзкі.

Рысунк 8

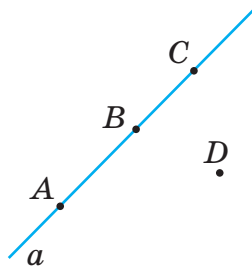

103. Адлюструйце ў сшытку і абазначце: пункт, прамую, адрэзак, прамень.

104. Назавіце пункты на рысунку 9, якія:

- а) належаць прамой a ;
- б) не належаць прамой a .

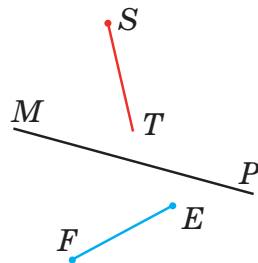
105. Пабудуйце ў сшытку пункты A , K і T , якія не ляжаць на адной прамой. Праз кожныя два пункты правядзіце прамую. Колькі розных праменяў з пачаткам у гэтых пунктах атрымалася?

Рысунк 9

106. Вызначце на рысунку 10 геаметрычныя фігуры, якія перасякаюцца.

107. Пабудуйце ў сшытку адрэзак MN . Адзначце на гэтым адрэзку пункты E і C . Запішыце, колькі адрэзкаў атрымалася.

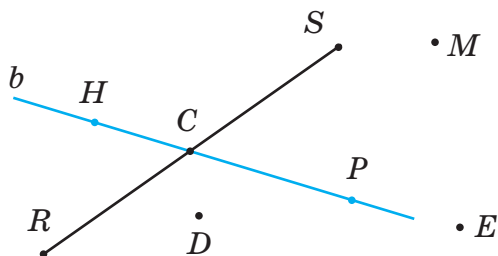
Рысунк 10

108. Назавіце пункты на рысунку 11, якія:

- а) належаць прамой b ;
- б) не належаць прамой b ;

- в) належаць адрэзку RS ;
- г) не належаць адрэзку RS ;
- д) належаць праменю HC ;
- е) не належаць праменю CP .

Рысунак 11

На колькі адрэзкаў разбіваецца дадзены адрэ-
зак трыма пунктамі? Колькі ўсяго адрэзкаў
атрымалася? Адкажыце на гэтае пытанне
для n пунктаў.

§ 5. Вымярэнне адрэзкаў. Даўжыня адрэзка

На рысунку 12 адрэзак AB даўжэйшы за адрэ-
зак CD . Можна накласці адрэзак CD на адрэзак AB
і заўважыць, што ён складае частку адрэзка AB ,
гэта значыць адрэзак AB большы за адрэзак CD .

Рысунак 12

Каб параўнаць адрэзкі, іх можна вымераць.
Асноўная адзінка вымярэння даўжыні адрэз-
каў — **1 метр**. Для вымярэння даўжынь розных
адрэзкаў на практыцы выкарыстоўваюць і іншыя
адзінкі вымярэння даўжыні: **міліметр (мм)**, **санты-
метр (см)**, **дэцыметр (дм)**, **кіламетр (км)**.